

Օրագիրին սկսելի զըմ-
մէ թի 8 կիւնէտէք էօ-
տէնմէք իւրէք բէշին օ-
լարաց 6. վէ 6 պղըզը
3 Վ. պէտաղ մէճիտիւնէ
վէ նիւսիւսի 20 փարա
արբ. թաշրարարան միւշ-
թէրի եաղըմաղ իսթէ-
նէնէր պէտէլինի վէ սե-
նէվի բօստա իշին 37 Վ.
զըշ. սաղ բարա իլալէ
իտէրէք կէօնտէրմէլի վէ
եախօստ պոլարատա պիւր
ատամ կէօսթէրմէլի արբ-
էր:

ՕՐԱԳԻՐ

ԾԼԻՆ ԱՒԱՐԱՅՐԻՈՅ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Երանաթիւն սրբապետ իւր
տէֆա իշին 2 զըշ. իւրին-
նի տէֆա իշին 1 զըշ.
վէ զիտաէ նէշր օլուտա-
նաղարա բաղարըզ օ-
լուտաճաղ արբ. Մէք-
թուզ վէ սալիթէ Գալա-
թատա Ս. Լուսաւորիչ
քիլիւնէմիտաէ, Ծիւն Ա. ա-
րայրի Օրագիրին եաղը-
թանէսինտէ Ս. Խօճատար-
եան իսմինէ կէօնտէրի-
լէճէք արբ. Ուսմումա
տաղիւր մէքթուպարըն
նէշրի բարապըղ արբ.:

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ 1869 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 18 ՈՒՐԲԱԹ ԹԻՒ 40

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԽԵՒԻՐ ԵՒ ՀԱՅՈՑ ՈՒԹ
ԵՊԻՍԿՈՍՈՍՈՒՆՔ

Բ.

Բուն խնդրոյն վերջի կողմը չեկած
նախ սա նայինք թէ տէրութեան համար
օգտակար քաղաքականութիւն մ'է՞ մեր
զերազոյն անտառին Ռուսաստանի մէջ թէ
անկից բաժանեալ Տաճկաստանի մէջ ըւ-
լալն:

Ո՛վ կրնայ ուրանալ թէ՛ կրօնքը ըստ
որում անբռնարարելի եւ ըստ որում ա-
զատ խղճի ազատ համոզում, մեծ ազդե-
ցութիւն չունի ամէն ազգաց համոզմանը
վրայ:

Մէք Հայքս ինչպէս Լեհայիք՝ մեր
հայրենիքայն եւ ժողովրդայն բաժանեալ
երեք տէրութեանց մէջ, նաեւ եկեղեց-
ւոյ նկատմամբ մարմին ու երկու թեւ
Տաճկաստան, իսկ զլուսնիս Ռուսաստան,
անկերպարան գիրք մ'ունինք:

Եկեղեցւոյ նկատմամբ մեր այս ան-
կերպարան գիրքը մեր հայրենեաց գիր-
քին հետ ուղղակի յարաբերութեան մէջ
ուստի եւ անմատչելի է: Բայց եւ այնպէս
այս մեր մտածմանքն է, ուստի ուրիշին
ուրիշ կերպ մտածելիքը կարելի է, բայց
չա՛ն ի՞նչ է որ ուրիշ կերպ մտածէ, այդ-
նայինք:

Ռուսիա մեր գլխուն, կաթուղիկոսին
միջոցաւ մեր վրայ ազդեցութիւն պիտի
բանեցնէ. այս չէ՞ վախճուած կամ կա-
կածուած կէտը. լաւ, բայց գլխիւ մար-
մինէն կառնէ զօրութիւնն ու տեղեկու-
թիւնը, թէ մարմինը գլխէն: Ստամբուլն ու
սիրաք հիւանդ եղող մարդուն գլուխը միշտ
հիւանդ է:

Ռուսիա ազդեցութիւն պիտի բանե-
ցնէ, որո՞ւմ մեր այսինքն հայկական
մարմնոյն վրայ. բայց թէ մարմինը ազ-
դեցութեան տակ չիյնալու վիճակին մէջ
է, ի՞նչ կը հետեւի ատկից: Եթէ մենք
Տաճկաստանի մէջ սնանինք՝ ոչ խարուսիկ,
այլ կենսական ազատութիւններով, մեք
հոս ազատ ուսում, ազատ պատմութիւն,
եւ նոյն ինքն ազատութեան դասը գործ-
նականապէս առնենք, եւ որ պիտի առնենք
անշուշտ՝ օրովհետեւ լուսաւորեալ Եւրո-
պոյի դրացի տաճկաստանին իր կենդա-
նութեանը համար բռնելիք քաղաքակո-
նութիւնն այդ կրնայ ըլլալ եւ ոչ ուրիշ
բանբայց թէ մե՛հ եւ միւսկողմէն մինչդեռ
Ռուսաստան իր ասոր հակառակ քաղա-
քականութիւնն ունի, այսինքն փոխանակ
ուսեալ խեղճաս եւ ազատ հպատակ ու-
նենալու մէջ զօրութիւն եւ կենդանու-
թիւն բնութեւնը ազէտ եւ ռամիկ հպա-
տակ ունենալու մէջ զօրութիւն եւ կեն-
դանութիւն կը բնութէ, բնականաբար ա-
զատ եւ ուսեալ մարմնոյն՝ կամ հարկ կըլ-

լայ ազատ եւ ուսեալ գլուխ մը ունենալ
եւ կամ գլխի հիւանդութեամբ մեռնիլ:
Ասոնց ո՞րն է հաւանականը այսինքն մահը՝
թէ գլխոյն վիճակին փոփոխումը: Մէք
Տաճկաստանի Հայքս՝ իրերեւ մարմին եթէ
չմտածենք մեր գլխուն վիճակը, մահը
սենեակնուս դռանը քով կեցած է. իսկ ե-
թէ ասոր հակառակը՝ տարակոյս չիկայ որ
մեր ազատ վիճակը մեր գլխուն նկատմամբ
միշտ Ռուսիոյ տէրութեան ձանձրութիւն
պիտի պատճառէ: Տաճկաստանի եւ Ռու-
սաստանի Հայք՝ Ռուսաստանի Լեհք չէ,
նա ոչ սուրի կը դիմէ, ոչ բռնութեան, այլ
միշտ կուղէ եւ միշտ կը բողբոքէ արդա-
րութեան զէնքը իր ձեռքին մէջ ամուր
բռնելով:

Ռուսի եթէ կայ հեռատես քաղաքա-
կանութիւն մը որ՝ ուղէ մեղ Ռուսաստան
բնակող մեր գլխէն բաժնել, այդ հաւա-
նական չէ որ՝ Տաճկաստանի քաղաքակա-
նութիւնն ըլլայ, այլ նոյն իսկ Ռուսիոյ քա-
ղաքականութիւնն է. իսկ եթէ այսօր նա
այնպէս մը շուրջնել կուգէ թէ՛ ինքը չու-
ղեր մեր անկից զատուիլը՝ այս լաւ գիտ-
նանք որ՝ ժամանակի մը համար է. այս
ժամանակին չափը՝ մեր արդի վիճակին
քաղաքակրթեալ վիճակի մը փոխուելու
պայմանաժամին չափն է:

Մէկ ազգութիւն, մէկ լեզու, մէկ կը-
րօնք, մէկ կաթուղիկոս, մէկ պատմու-
թիւն, մէկ աւանդութիւն, մէկ հայրե-
նիք, եւ մէկ ապագայ ունեցող Հայք,
երկու հակառական քաղաքականութեան
տակ չկրնար ապրիլ: Խառնական միութիւ-
նը կազմուեցաւ եւ ազատ խառնական իր
ինքնօրինութիւնը ստացաւ. Խառնական
կառավարութեան ազատ գիրքը՝ Աստ-
րիոյ հպատակ՝ վէնէտիկի խառնացւոյ
նախանձը շարժեց, եւ վերջապէս ազա-
տութեան մագնիսը՝ առ ինքն քաշեց վէ-
նէտիկի խառնացւոյնն ու միանգամայն
վէնէտիկ. եթէ Խառնիա ազատ չըլլար՝
վէնէտիկ եւ վէնէտիկիք Աստրիոյ ձեռ-
քը շատ երկար տառն կը հէծէին:

Այսօր երազ մ'է այս պատմական եւ
տրամաբանական փորձը Հայոց համար՝
բայց քաղաքական երազներուն՝ քաղա-
քական իրողութեան դառնալուն մէջ ե-
ղած փորձ թէպէտ խոր բայց եւ այնպէս
լայնատարած չէ. կարճ բայց հաստատ կա-
մարձ մը կրնայ մարդս անգիլի կողմն սն-
ցնել:

Մէկ միլիօն Հայ ունինք Ռուսաստանի
մէջ. ասոնք կամ պիտի պարտաւորեն բա-
րայապէս զնուսիս որ՝ Տաճկաստանի ա-
զատ քաղաքականութեան հետեւի, կամ
պիտի ընկերանան մեղ հետ: Եթէ Աստ-
րիոյ արդի ազատ քաղաքականութիւնը՝
Լեհքու նկատմամբ՝ Բրուսիոյ եւ Ռուսիոյ
մատաւնութիւն կը պատճառէ քանդի-

մէկն ազատ միւսներն ազատ չեն՝ ինչո՞ւ
տաճկաստանի ազատ քաղաքականութիւ-
նը հայոց նկատմամբ՝ Ռուսիոյ մատաւն-
չութիւն կը պատճառէ: Լոյսը խա-
ւարէն կը փախչի թէ՛ խաւարը լուսնն՝
բնութեան օրէնքին դէմ վճիռ տալով
չենք կրնար ըսել որ՝ խաւարն է լոյսը վա-
նողը, աշխարհի դոյութիւնը ապացոյցն է
ըսածիս:

Ռուսիոյ եւ Տաճկաստանի տարբերու-
թիւնը սա հետեւեալ տողերուն մէջ կըր-
նանք ամփոփել:

Ռուսիոյ մէջ ազատութիւն չէ, եւ օրէնաց
գործադրութիւն չայ. Տաճկաստանի մէջ ազատու-
թիւն չայ, եւ օրէնաց գործադրութիւն չէ:

Տարբերութիւններն ստուգիւ հակա-
սական են, բայց եթէ ազատութեան գո-
յութիւնը կրնո՞ւնինք թէ Տաճկաստանի
մէջ կայ եւ Ռուսիոյ մէջ չկայ, եւ որում ա-
պացոյցը արդէն սա յօդուածիս քու ձեռ-
քը անցնել ու կարեւալ կարգադրէ եւ
որ Ռուսիոյ մէջ գրեթէ անկարելի է, միթէ
այս ազատութիւնը կարելի կամ հաւանական
չէ՞ որ՝ օրինաց գործադրութիւն ստեղծէ.
Իսկ ո՞վ կրնայ գուշակել որ՝ օրէնքի դո-
ժագրութիւնը՝ ազատութեան սկզբունքը
ստեղծէ: մենք այնչափ յիմար չենք բայց
եթէ կան ուրիշներ որ՝ տերեւէն՝ արմատ
ստեղծուելուն կը հաւատան ու արմատէն
տերեւ ստեղծուելուն չեն հաւատար՝ ա-
նոնց հետ չէ խօսքերնիս:

Ազատութիւնը՝ ընկերականութեան
հիմն է, իսկ օրէնքը ասոր տերեւը որ՝
ենթակայները կը պաշտպանէ:

Տաճկաստանի մէջ օրէնքի գործադ-
րութիւնը քիչ է, սրովհետեւ նոյն օրէնք-
ներուն դոյութիւնը արդի քաղաքակր-
թութեան ոչ համադրմէն այլ ստիպումէն
յառաջ եկած է. ոչ՝ քաղաքակրթ ժո-
ղովուրդի մը վրայ դրուած քաղաքակր-
թական օրէնքները բնականաբար ժողո-
վուրդին քաղաքակրթական կատարելու-
թեան հասնելով կատարելութեան կը
հասնին:

Օրէնքը հրաչքով չգործադրուիլ՝ այլ
մարդով. ո՞ւր է մարդ՝ այս գտնեն է հի-
մայ դժուարը բայց անկարելի չէ՝ մենք
մեր ազգին համար խօսելով կրնենք թէ՛
ասկից տաք տարի չտեւէր՝ Գալաթա-
ստրայի արքունական ուսումնարանին, խառ-
գիւղի Շահ-Նուսար վարժարանին եւ
ուրիշ եթէ կան, կանոնաւոր վարժարանաց
չնորհիւր էն քիչը օրինաւոր ուսում առ-
նող 3/4000 այս եւ Ազապեան վարժարա-
նի եւ ուրիշ իգական սեւի վարժարանաց
չնորհիւր 4/2000 օրինաւոր կին պիտի ու-
նենանք: Թող այդ կիներն մէկ կողմէն
ուսեալ զաւակ հասցնեն ու կրթեն, միւս
կողմէն ալ միւս ուսեալ պրեր թէ վա-
ճաւականութեամբ եւ թէ Տէրութեան

պաշտօններով զբաղին. այն ատեն կրնանք մտաբերել օրինաց գործադրութեան կատարելութեանը, եւ կունենանք օրինաւոր ապահովութիւն:

Հունտը ցանուած է, պտուղին կըսպասենք. իսկ կայ յոյս մը որ՝ մեք օրինաց գործադրութեան եւ ապահովութեան մասին Ռուսիոյ հաւասարելոյն վերջը՝ նա ալ մեր ազատութեանը հաւասարելոյն վերջը երբեմն խելքէ մտքէ դուրս գործեր կրնէ՝ բայց մեք ատանկ ապագայ հըրաշք մը այժմէն գուշակելու չալի մարգարէական զօրութիւն չունինք:

Ուստի մեք որչափ ազատութեան մէջ ապրինք եւ որչափ օրինաց տրամադրած կեանքի, ինչքի, եւ ստացուածքի ապահովութիւնը վայելենք՝ այնչափ պիտի ըստիպուի Ռուսիա՝ ինքն ալ իր հպատակ հայերուն՝ այն ազատութիւնը տալ, եթէ նա մեր գլուխն իր ծոցն ունենալով՝ կը վախճանք որ՝ մեզ անհանգիստ կրնէ՝ նա ինչո՞ւ չվախնայ որ՝ իր ծոցի գլխուն տա՞նկատանի ազատ մարմինը՝ զինքը անհանգիստ ընէ:

Վեհ. Կաթուղիկոսը եթէ իր Տաճկաստանի ժողովրդոց քաղաքական անգործութեանը վրայ հայրաբար հակելու իրաւունքն ունի, մենք ալ, ինչպէս ատեն մը ընել ուզեցինք բայց ժամանակին տհասութիւնը չխաշողաց, իրաւունք ունինք իրմէ պահանջել որ՝ Ռուսաստանի Հայոց քաղաքական անգործութեանն ու ազատութեանը վրայ հակէ եւ ինչպէս որ մեր Պօլսոյ պատրիարքէն կը պահանջենք որ՝ մեր ազգային իրաւունքները Բ. Դրան առջեւ պաշտպանէ՝ նոյնպէս կը պահանջենք մեր Ռուսաստանի պատրիարքէն որ՝ Ռուսաստանի մէջ մեր վարժարանաց վրայ Ռուսիոյ ունեցած ազդեցութիւնները վերցնէ եւ ազգային իրաւունքնիս պաշտպանէ. վերջապէս եթէ նա մեզ խթան մ'է մենք ալ անոր խթան մ'ենք:

Ուստի Ռուսիոյ հեռատես շահը կը պահանջէ որ՝ մեր կաթուղիկոսին հետ մեր Ռուսիոյ Հայերը ռուսական օրէնքի վրէժք օտար բարոյական ազդեցութենէ եւ հաղորդակցութենէ ազատի. ինչպէս որ Լեհերը ուզեց Հռոմիայ ազդեցութենէն ազատել եւ կաշխատի որ՝ բոլորովին կտրէ:

Դառնանք մեր բուն խնդրոյն:

Վ. Կ. Ե.

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԵՄԵՆՈՒՅՈՒՄ

Խառն ժողովը նկատելով որ Բ. Դուռը հեռագրերէ Թմենապատիւ Սրբազան Պատրիարքին խնդրելով եւ հրաւիրելով որ ժամ յառաջ իր ավտոբուսով գալ բաղնի, ուրով որոշուած հրաւիրակները չպիտի կրնան համելի ՚ի Մուշ. նկատելով որ ազգային գործոց ներկայ վիճակին մէջ ու խել մը կտրելու ինքիւնքու ստիպողականութեան առջեւ որ եւ ժամանակի կորուստ մնա մնէ, զոր չ'կրնար փոխարինել որ եւ Եւրոպայի նկատմամբ, պարտաւորեցաւ ցաւօք մինչեւ Մուշ հրաւիրակները գրկելու անօրէնութիւնը փոխել:

Հետեւաբար, նախ պէտք եղած միջոցները ձեռք առաւ որ թէ իր գտնուած քաղաքին մէջ եւ թէ ճամբուն վրայ տեղական ազգային եւ քաղաքական իշխանութիւնները Պատրիարքական պաշտօնին արժանի շքով ընդունին ու մեծարեն Նոբին Սրբազնութիւնը:

Երկրորդ՝ սրտէս որ յանուն Ազգին

պատգամաւորութիւն մը հրաւիրակ երթայ Նոբին Սրբազնութեան ՚ի Տրապիզոն: 18 Սեպտեմբեր 1869.

Ի Պատրիարքարանի Հայոց Կ. Պօլսոյ:

Ինչպէս որ վերի պաշտօնական ծանուցումէն կը հասկցուի, երէկ Խառն ժողովը Տմենապատիւ Սրբազան Հայոց հետ խորհելով որոշում տուաւ որ՝ ամեն խորհրդականին հրաւիրակ երթալու տեղ՝ Տրապիզոն ազգային պատգամաւորութիւն մ'երթայ ու հոն գիմաւորէ:

Կայսերական կառավարութիւնը առջի օրը արդէն հեռագիր քաշած էր ամեն Ս. Պատրիարքին որ՝ իր պատրիարքական ավտոբուսով վերադառնայ. երէկ ալ նոյնպէս տէրութեան կողմէն հեռագիր գրկուեցաւ հոն տեղաւորը զանուղ վալինէրուն որ՝ զխորհրդական իրերէ Պատրիարք Տէրութեան կողմէն յատկապէս գիմաւորեն պարտ ու պատշաճ յարգանք. նոյնպէս նաեւ Խառն ժողովը հեռագիր քաշեց բոլոր առաջնորդութեանց որ՝ ՚ի դիմաց ազգային վարչութեան զխորհրդական Սրբազան գիմաւորեն եւ տեղական կառավարութեանց հիւրընկալութեանը մասին պէտք եղած ծախքերն ընեն այն պայմանաւ որ՝ վերջէն եթէ ուղեն նոյն ըրած ծախքերնին կարենան կեդրոնական մուգաթային թեր հաշիւ սեպել:

Ս. Պատրիարքը երբ Տրապիզոն հասնի՝ հեռագրով իմաց պիտի տրուի Ն. Պօլսոյ որ կայսերական շողենաւ մը Նոբին Սրբազնութիւնը Պօլսոյ բերելու համար հոսկից ճամբայ ելնէ. կը լսենք թէ ազգային պատգամաւորութիւնը նոյն կայսերական շողենաւին մէջ պիտի գտնուի: Բայց աւելորդ չէ կարծեմ այս մասին մեր մէկ կարծիքը յայտնել:

Ս. Պատրիարքը Տէրութեան միանգամայն ազգային պաշտօնաց մ'է. Տէրութիւնը իր պարտքը կը կատարէ շողենաւ մը նուիրելով եւ այս առթիւ մեր Ս. Պատրիարքը եւ Ազգը պատուելով:

Բայց ազգը — ուր է այս մարմինը, ուր է ասոր շողենաւը. ասոր խօսքը առայժմ չի կայ — ազգային պատգամաւորութիւնը Ազգային շողենաւի մը մէջ պէտք է: Գանձի զուրուշի բան է շողենաւ մը վարձել, ու կրկնակի այսինքն զխորհրդական իրերէ Տէրութեան պաշտօնաց Տէրութեան կողմէն ու իրերէ ազգային պաշտօնաց՝ Ազգին կողմէն յարգել ու գիմաւորել, մէկուն վրայ ծածանեցնելով դրոշակ մը որու վրայ փայլի արքունական նշանը. իսկ միւսին վրայ դրօշակ մը որու վրայ փայլի ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ:

Կեդրոնական անտուկը գուցէ նեղն ըլլայ ասանկ ծախք մ'ընելու, որ եթէ ուղուի բան մը չէ, բայց համաթաղական ներուն անտուկն ալ այս աստիճան նեղն է որ՝ շողենաւ մը չը կարենայ վարձել:

Մեք մեր երկաստորդութեան դառնանք ու անոնց առաջարկները որ՝ ինչպէս տարեգործին շողենաւներ վարձելով Պէյդող կերթանք՝ այս անգամ ալ տէք հանենք քանի մը զուրուշ ու շողենաւ մը կամ քանի մը հատ վարձելով գիմաւորենք մեր նորնոր Ս. Պատրիարքը, վոսբորի բերանը. ու ժամանակ անոր մեր կինգանի ներկայութեամբ ու ձայնով: Շողենաւները կեցնելով ցուցնենք Ս. Պատրիարքին մեր տարեգործի դաշտը եւ ըսենք

իրեն «կամ մինչ գալ տարի մեր Սահմանադրութիւնը կը վերականգնանայնա ու Ազգային ընտրական իրաւունքնիս անբացառիկ կերպով մեզ կը դարձնեն, կամ մեք գալ մայիս հա Չեր Սրբազնութեան է խառն հոն չգան կը պօռանք»:

Այս չը կարծուի թէ բան մ'ըսած ըլլալու համար կառավարիկներ, այլ անոր համար որ՝ Նոբին Սրբազնութեան այսօրուան ուխտեալ թշնամիները՝ առջի օրէն գիտնան թէ խորհրդական հայրիկ մ'է եւ իր բոլոր զաւկները զինքը շրջապատած են. անոր դէմ եղած ուխտը մեզ դէմ եղած ուխտ մ'է:

Կուղեմ քիչ մ'ալ հեռուն երթալ:

Վաղը եւ գուցէ իսկ այսօրու ընէ շատեր կերթան եւ Բ. Դուռը կը խաբեն ըսելով թէ, խորհրդական սիրողներն ոչինչ, քիչուոր եւ սրիկայ մարդիկ են, ազգը անոր համակիր չէ, ազգը անոր հետ չէ, եւ վերջապէս խորհրդական պատրիարքական ընտրութիւնը ամանց սրիկայից բռնութիւնը զսպելու եւ տէրութեան ձանձրութիւն չը պատճառելու համար եղաւ, ազգին ողջամիտ մասը այս ընտրութեանէ երբեք դուրս չէ ելլել. ասոնք այսպէս ըսելով, կուղեն կտարել խորհրդականի անհեղինակ այն ազգը, յոյս թիւնը որ՝ ազգի մը համակրութիւնը վայելող պատրիարքը անպատճառ կունենայ Բ. Դրան առջեւ, կուղեն կըսենք կտարել խորհրդականի ազդեցութիւնը որ՝ նա կաւոր չըլլայ Հայաստանը կեդող եւ լափող քիւրտերը ընալին ընել տալ Բ. Դրան, որովհետեւ ո՞ր գիտէ այդ քիւրտերն հոս քանի հայ ընկերներ ունին որ անոնց ըրած յայտարարութեանցը մասնակից են:

Արդ եթէ տէրութեան պաշտօնացը իրականապէս տեսնեն որ՝ ազգը իր առ իջրիմեան ունեցած համակրութիւնը յոյսնելու համար շողենաւներ վարձած ու վոսփորի բերանը գիմաւորելու գացած է, ինչպէս կրնան ալ անոր թշնամիները տէրութիւնը խաբել, եւ այն ատեն սրտով մեծ կըլլայ խորհրդականի ազդեցութիւնը Բ. Դրան առջեւ, քանզի անոր ձայնը ազգի մը ձայն է:

Եթէ ազգ ենք, ազգերու վայելող պարտաւորութենէն ետ չի կենանք. Անդ զիպի վաճառականք յատուկ շողենաւով գիմաւորեցին, բրէնս Նաբոյէն եկաւ, նոյնպէս Գաղղիացիք գիմաւորեցին, դեռ երէկ Ռուսիայ դեսպանն եկաւ, Ռուսիացի վաճառականները յատուկ շողենաւով գիմաւորեցին:

Թէոր անոնք մարդ են ու իրենց քաղաքական ներկայացուցիչը յատկապէս գիմաւորելով կը պատուեն ու բարոյական ազդեցութիւն կուտան. մեք մարդ չ'ենք որ մեր կրօնական եւ քաղաքական ներկայացուցիչը յատկապէս չը պատուենք ու կարեւորութիւն եւ ազդեցութիւն չի տանք:

Բ. Դրան սրահը երթալ Ս. Պատրիարքին եւ բերանը բաց դէպ Ս. Պատրիարքին ու պատուելուն՝ եւ յատուկ շողենաւով վոսփորի բերանը երթալ, գիմաւորել ու պատուելուն մէջ եղած տարբերութիւնը խիստ մեծ է:

Որ ունի անոնք Եւրոպայի Եւրոպէ

— Կլսենք թէ Պատնաս էֆենտին Բ. Դուռը նոր կազմուած հատարակաց կըրթութեան ժողովոյն անգամ պիտի կոչուի:

— Չորեքշաբթի օր Վեհ. Կաթուղիկոսին կողմէն մեր եպիսկոպոսաց քաշած հե-

ուսանողներն պատասխանեցին, որոնք պարտաւարձութիւնը չեն տուած և միայն տեսնենք ինչպէս կ'աշխատենք հետագային պատասխանելու երբ պիտի գայ, այսինքն նոյն հետագային անմիջապէս պիտի պատասխանէ թէ՛ ինչպէս որ սեպտ. 4ի ինչպէս հանուր ժողովով որոշուեցաւ որ՝ բոսթա՝ յով օգոստ. 28ի և սեպտ. 4ի ինչպէս հանուր ժողովոյ արձանագրութեանց ճիշդօրինակը վեհ. կաթողիկոսին դրկուի իբրեւ լաւատարութիւն երկուց հետագայոց, առոր պիտի սպասէ :

Իսթեմբուլ Սեպտեմբ. 12-ին պարբերական լրագրող . . . խմբագիր :

Փոքն լրագրոյն երեկուան թերթին մէջ է. Մուրադեան ստորագրութեամբ գրութիւն մը տեսնուեցաւ, որով յարգոյ նամակագիրը Սեպտեմբ. 12-ին թաղի գաղութին գաղութէն գաւի հարցաքննութեան առթիւ քննչաց տուած վկայութիւնը պարգեւատրութեան օրը Մ. Հանգիսակա՝ նաց առաջը չի կարգադրուելու համար առ տեղւոյն թաղական խորհուրդն ուղղած մէկ բողոքն հրապարակ կը հանէ :

Մ. Մուրադեանի առ թաղական խորհուրդն այդպէս բողոք մը գրած ըլլալն արդէն խմբագրած էր, և թերեւս ես ալ վայրկեան մը նոյն բողոքն համամիտ սեպտեմբ. 12-ին որում չի կարգադրուելու վկայութիւնը տուող մէկն ալ ես էի. սակայն այդ կերպ համամիտութիւն մը բոլոր իստեղիկէն էր, վասն զի մեր վկայութիւնն պարզաւարձութեան հանգեան ինքնին յօդա կը ցնդեցնէր. այդպէս որ չեղաւ, մեր վկայութեան ծածկապէս արհամարհուելուն դէմ լոկ բողոք մը բնաւ չէր զօրեր : Եթէ ընելիք մը ունէինք, այն ալ ոչ թէ այդպէս բողոք մ'էր, հապա նոյն իսկ հանգիսակա՝նքն եղելութեան իրաւաւոր կարգել : Այո՛, տարապայման թշնամանաց դէմ այս կերպ ընթացք մը պէտք էր, որ եթէ առաջին անգամ անհետեւ համապատասխան կենսական, դոնէ բողոք հարցաքննութեան հրաւիրող խորհուրդը պատշաճօրէն օրէնքին վերաբերեալ նորօրինակ դատ մը առած կ'ըլլային հանգիսակա՝նքն . . . Տէր, գրոյս անկիւն մը չնորհելու ինչ լանդրելով, մնամ միշտ չնորհակալու :

1869 Սեպտ. 17
Յիւսիկեւտար

Ա. Տէր-Յիւսիկեւտար

Տ Ա Ս Ի Լ Ի Ե Է

Տէրաւարտէթ ֆրանսիացի սեփիրի Մ. Պուրէնին, լաքիւ օլարադ Գալէսի սուլ թանիւնէնէ գատար խիւրաթօրիչաւա իսթիքիւղէ կիտէնէկի ֆորպին նամ ֆրանսիւղ ֆրոգաթօնու պու կիւնլէրաւ տէրաւարտէթ տէ քլէնմէքաւ տիր :

— Թէգրէնէլէր հազ զընտա վաղ օլու նան նիլամ իւղէրինէ զուհուրա կէլէն կիւնլէրաւ տօլար, պու տէֆա Պապը Ալիտէ թէֆիքի թէպալիէթ գօմիսիօնու իւնլամը իլէ պիր գօմիսիօն թէշքիլ օլունտուղու իշխուրիլ տիր :

— Ֆէվրիտի Օսմանիէն գումրանեար հիւտար իլին թրիւնէսթէտէ եալիւրը օլան իւլիտ նամ վաբօր պու կիւնլէրաւ տէրաւարտէթ տէ քլէնմէքաւ տիր :

— Ճօն—Ուտրիլըր նամ Ամբիքա կէմիտի հիւքիւմէթի Սէնիէ հիւտար իլին 77000 տաւա թիւֆէնէ համալէսի պու :

լունտուղու հարտէ, չարչիւնի հիւնիւ Տէրաւարտէթ վապը օլունտուր : Ելինէ պէյլէ թիւֆէնէ կիւնլէրա իլին կէմիտա հա եօլտա պուլունուպ, եազընտա պէքլէնմէքաւ տիր :

— Փարիզ տէ թապ օլունտա վէ լաթիֆ պահալըր վէ թօհաֆ ֆազաթ մանալը վէ ազըլը եազըլըլըր իլէ քէսպի շէօհրէթ իթմիլ օլան ֆիկարօնամ զաղէթանըն միւլէլիֆէրինտէն Մ. Վօլֆ, Շարդա սէյեա հաթա չըլմըլ օլունտա, պու տէֆա Տէրաւարտէթ վապը օլունտուր :

Թ Ե Լ Ե Կ Ր Ա Պ Ի Ե Է

Փարիզ 28 Սեպ .

Պատ տուգալըլըն Շիմալի Ալմանեա իթթիհատըն տալիլ օլմաը թէվաթուրու եալանա չըլարըլըլ տիր :

Մարտի 28 սեպտեմբ

Վիլլաֆրանդա տա վէ Բարատտա տաւա քիւր պալ գալըլըլըլ իտէ տէ, տէր հալմէն իտիլմիլ, վէ տապիլի հալ իտտէ իթմիլ տիր :

Սիմանեա իլէ Տէնուպի Ամբիքա պէյնիտէ զուհուրա կէլէն կիւնլէրալէր նիհայէթ սուրէթտէ թէպիլի օլմուլ օլունտուր զուհունտան, Միւնիթմէպը Ամբիքա հիւքիւմէթի արայա կիրէրէք իլի գարալըլալ տըրմադ իլին իտէնէկի թէքիլիֆտէն վաղ կէշիլ տիր :

Պրատ 29 Սեպտեմ.

Բէթթիլ կապը եիւքիւ պիր կէմիլին աթէլ տըրա իլէ օթուղ թանէ գատար պէյիւք կէմիլիւր եանմըլ տըր, օլան դիւեան վաթիլ շէյ տիր վէ շիմիտէն մըլտարըն պիլտիլմէք միւնիթիլ տիր :

Լօնտոն 29 Սեպտեմբ.

Լօրտ Գլարանտըն իրաւ իթթիլի պիր նութիլա, եազըն վաղըլթտա Լիօրիանըն Էնիլ բօլիթիլա օլան պէյիւք զաթըլըր իլէ միւքեպէմէսին տէրմիտան իտէրէք, 1866 սէնէսինտէն պէրու պու գատար իլի տէլալէթլէր կէթմիլ օլմալըլըր հալտէ, շիմիտ իտէ սուլ ու սալահըն պազըր գալաճալընա տայիլ Էմիլիէթի քեամիլէսի պուլունտուղունտա պէյան իթմիլ տիր :

Սիւլիլ 29 Սեպ .

Ելինի ալըլան գանալտա, աճը սու կէօլլէրինէ աղաճադ սուլարըն, իսթէնիլտիլիլ գատար սալը վէրիլմէսի իլին եօլունտէ Էօնիւնէ շէքիլէն սէտալէր գալըլըլ տըր : Մ. Տը Լէսէրսին լաղիլ օլունտու վաթիլ օն պէշ տալթտա Բօրթ—Սայիտալէն Սիւլիլէ գատար տօլըրու կիւտիլ կէլմիլ տիր :

Պրատ 29 Սեպ .

Գօրէսթօնտան Բրօլէնիալ նամ զաղէթանըն պիլտիլտիլինէ կէթրէ, Բրուսիա գրալը վէլիլ ահալը, Վիլէնայա պիր վիլիլթա վէրալթտէն սօնրա, Շիմալի Ալմանեա տօնանմարըն պիր մըլտարը մայէթիլտէ պուլունտուղու հարտէ թրիւնէսթէտէ իտէնէկի պիլինէք իսթամալըլա աղիմէթ իտէնէք տիր, օրատա պէշ օն կիւն գատար իլալմէթ էթթիլթտէն սօնրա, եօլա չըլըլ, Գումտա շէրիֆի զիլարէթ իտէնէքլէր, վէ պատէհու Սիւլիլէ գալըլըր գիւլալըր ալըլընտա հալըր պուլունտաճալըր տըր :

Մ. Տը Պիլմարդ, Բրուսիանըն միլլէթ մէնիլտիտէ հալըր պուլունտաճալըր տըր :

Բուս իլէ Բրուսիա Լէհիտան գըլթալըլընտան պիլտիլտիլինէ գալան Էնիլիլէլին գալըլըլ կէլի վէրիլմէսի ահանմէն :

սինին վատէսի հոկտեմբեր 2 տէ իսթամ պուլաճալընտան, ելէնիտէն թաղէլէնմէէնէք տիր :

Մարտի 29 Սեպ .

Վիւքէլա մէնիլի վէ մարալալ Սէրանօ, միլլէթ մէնիլիլիլինէ, իթալեա գըլըլըն մախտուլի ճէնօլա ալալալըն, Սրանեա թալիլթընա գանալտա թէքիլիլ իթմէքիլի գարար վէրմիլէր տիր :

Սրանեանըն չօգ թարաֆարընտա հիւմհուրիլէթ թարաֆիլիլէրինտէն իտալիմանէ կէօտէրիլլէր վուգու պուլաճալըր գօրղուլմալտա տըր :

Պրատ 28 Սեպ .

Կաղէթ տըլա Գրօանամ զաղէթանըն ելէնի իտալէրլէր ալարադ պիլտիլտիլինէ կէթրէ, Պապը—Սիլ իլէ իլալիլ Մըլըր պէյնիտէ օլան միւնալա, տիւլի մուաղալմանըն թէվապաթու իլէ քեամիլէն թէպիլիլ օլմուլ վէ եալըլըլ ուլալալմալըր պիր մատտէ գալմըլ տըր քիւ պուլունտա տալիլ իսթիլտ օլունտաճադ սուրէթտէ թէպիլիլ ելէսի մէմուլի գալիտէն պուլունտալ տուր :

Աթիլ 26 Սեպ .

Տիւնիլի կիւն մէպուսան մէնիլիլ թէնէմիլ իթմէյէ պալալմըլ տըր :

Թ Ե Լ Ե Կ Ր Ա Պ Ի Ե Է

Լիլլըրու 29 Սեպ .

Միլլիլիլթընա բամալու 425, Էրէնա Սալթը 10000 պալեա

Պուլտալըր իւղէրինէ տուրիլունտա տէվամ իթմէքաւ տիր :

Գօգօրօլ իլի թուլթուլմալտա տըր :

Մարտի 29 Սեպ .

Պուլտալըր տայիլմա տուրիլունտա

Սիլլիլթտա Էմիլիէթ գալմալմըլ տըր

Բամալըր տիւլմէքաւ ֆիլալթըր իտէն

ՅՕՆՏՕ ԹԵԼԵԳՐԱՖԻ 17-29 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Լօնտոն 29 Սեպ .

Լօնտոն . ալըլալ 4458

գարանալ 44146

Փարիզ . ալըլալ 42-03

գարանալ 42-00

Օսմանը իսթիլգրալը 1865ին գարանալ 330

Ֆրանսալ ֆօնտուսա ալըլալ 74-47

գարանալ 74-07

Իթալեան ֆօնտուսա ալըլալ 32-90

գարանալ 32-73

Վիլէնա տօնու 40 իսթիլլըրալ 420-00 ֆիլիլ

Թ Ե Լ Ե Կ Ր Ա Պ Ի Ե Է

48 Սեպտեմբեր ալըլալ 46 . 42

էօլէն 46 . 06

գարանալ 43 . 38

49 » ալըլալ 46 . 44

Թ Ե Լ Ե Կ Ր Ա Պ Ի Ե Է

— Բուսիլլըլըն հէր սէնէ Ալմանեա գումարլանէլէրինտէ Տէսիլ աղ Տէլըր գայալ իթմէքաւ օլունտալըր, վէ պիլմանէն ալէյնիլ տալիլ սէլալթ թարաֆիլ թարաֆիլալըն պուլունտալ իտալալ օլարադ ֆազըր հալէ տիւլմէլէրի, Բուսիա հիւքիւմէթիլին կէլէլիլ կիլիլ Էնիլիլիլ մուհիլ օլարադ, Բուս թէպալըլընըն, պու կիլիլ գումարլանէլէրէ իթմէքիլիլ մէնիլլէ տիլինէ մէյէլէրէ շէտիտէն Տէլալ վէրիլմէսի հալըլընտա, եազընտա պիր էմիլ իտէրալթթիլ նէլը ու իլան օլունտաճալը իլիլալ միլ տիր :

— Ինիլլէրալտա պուլունտան քեամիլ ֆիլիլ տէմիլ իլի եալան ֆալթիլալըր տա տէմիլ եօլ էտալթթիլ իլին օլ գատար

